

เทศน์เช้า วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ วันนี้วันพระนะ วันพระ วันโกนเป็นวันทำบุญกุศลของชาวพุทธ ชาวพุทธ ทำบุญกุศลเพื่อบุญกุศลของเรา ชาวพุทธที่ฉลาดนะ ชาวพุทธที่ฉลาดเขาเสียสละ เขาเสียสละ อภัยทาน วัตถุทาน ทำบุญกุศลเพื่อหัวใจของตนๆ ถ้าทำบุญกุศลเพื่อหัวใจของตน หัวใจของตน จะเข้มแข็งขึ้นมา จะเกิดภาวะวิฤติ จะเกิดภาวะในชีวิตขึ้นมาต่างๆ มันจะมีที่ฟังที่อาศัยๆ

แต่ทางโลกเวลาที่ฟังอาศัย เขาพยายามจะหาที่ฟังอาศัยจากภายนอก เวลาที่ฟังอาศัย จากภายนอกนะ ตั้งแต่วัตถุมงคล หากฤษ์หายาม นั่นเป็นการหาที่ฟังจากภายนอก ถ้าหาที่ฟัง จากภายนอกนะ นั่นมันเป็นเรื่องอภิปัญญา เรื่องฌานโลกีย์ เรื่องโลกๆ ใจ

พระพุทธศาสนาละเอียดลึกซึ้งกว่านั้น เพราะพระพุทธศาสนาละเอียดลึกซึ้งกว่านั้น พระพุทธศาสนาให้นับถือตน นับถือตนเพราะตนมีธาตุรู้ ตนมีหัวใจใจ หัวใจคือพุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน มันจะตื่น มันจะรู้ มันจะเบิกบานจากการได้ฟังธรรมๆ การได้ศึกษา ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถึงที่สุดแล้วทุกคนงงหมดนะ อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน

เราจะพึ่งได้อย่างไรละ เรามันทุกข์มันยากขนาดนี้ เรามีแต่ความทุกข์ร้อนในหัวใจขนาดนี้ เราจะเอาที่พึ่งมาจากไหน เรามีแต่ไฟสุ่มขนอนในหัวใจ เราจะเอาที่พึ่งมาจากไหน เราจะเอาที่พึ่งมาจากไหน

นี่ไง เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าละเอียดลึกซึ้งขนาดนั้น อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน

สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี เวลาจิตสงบแล้ว จิตสงบยกขึ้นวิปัสสนา เวลายกขึ้นวิปัสสนาใช้สติใช้ปัญญาของตน ใช้สติปัญญาของตนเกิดมรรคเกิดผลในหัวใจของตน เห็นไหม อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน

แต่ตนกว่าจะพึ่งตนได้ กว่าที่จะพึ่งตนได้ก็ตั้งแต่ปุ่ยาตายายของเราเลือกนับถือพระพุทธศาสนา เวลานั้นถือพระพุทธศาสนามีประเพณีวัฒนธรรมให้คนได้ทำบุญกุศล จูงลูกจูงหลานไปวัดไปวา เวลาคุ้นเคยกับวัดกับวาขึ้นมา มีความทุกข์ความยากขึ้นมาอาศัยวัดอาศัยวาอาศัยครูบาอาจารย์เป็นที่พึ่งที่อาศัย

เวลาเราทุกข์เรายากขึ้นมา เวลามองเข้าไปในวัด เวลาครูบาอาจารย์ของท่านฉันมือเดียว ท่านอยู่ของท่านทั้งชีวิตได้อย่างไร ท่านมีความสุขอย่างไร ท่านอยู่ด้วยความแห้งแล้งหรือ

แล้วเราอยู่ช่มอยู่ด้วยกาม เราอยู่ช่มในทางโลก เรามีทุกอย่างพร้อม ทุกอย่างสมบูรณ์พูนสุข ทำไมเรามีแต่ความทุกข์ความยากขนาดนั้น เวลามันทุกข์มันยากขึ้นมามันได้คิดใจ เวลามันได้คิดขึ้นมา ครูบาอาจารย์เป็นที่พึ่งที่อาศัย เป็นแบบอย่างของเรา

เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติ เวลาถือศีล ๘ ศีล ๘ เขาไม่ทานข้าวเย็น ให้ก่อนเที่ยงๆ ก่อนเพล เวลาถือศีล ๘ เวลามันฉันน้อยกินน้อย ทำไมมันมีความสุขขึ้นมาได้อย่างไร มีความสุขขึ้นมาได้อย่างไร

เวลาคนเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา พฤติกรรมความเป็นอยู่ของเรานั้นนะมันจะเป็นโรคเป็นภัย แล้วอาหารในปัจจุบันนี้มันก็มีการสะสม สะสมให้ร่างกายนี้เป็นโรคเป็นภัยทั้งนั้นนะ ถ้าเราอดนอนผ่อนอาหาร เรามีสติปัญญาของเรา เราจะหาความสุขในใจของเรา

วันพระ วันโกน เวลาไปวัดไปวาขึ้นมา ที่พึ่งที่อาศัยของเรา ที่พึ่งที่อาศัยของเรา ในตัวตนของเรา ในหัวใจของเรา ในหัวใจของเราถ้ายังพึ่งพาตนยังไม่ได้ เราไปวัดไปวาเราก็จูงลูกจูงหลานของเราไป จูงลูกจูงหลานไปให้เขามีนิสัยของเขา ของเราก็เหมือนกัน เราไปวัดไปวาขึ้นมา เราจูงลูกจูงหลานมา แล้วหัวใจเราจะเติบโตขึ้นมาบ้างหรือไม่

ถ้าหัวใจเราเติบโตขึ้นมา นั่งลงอยู่ที่ในห้องพระ นั่งลงอยู่ที่ไหนก็ได้ หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ นี่บำรุงหัวใจของเรา ต้นไม้ต้องได้รับการพรวนดินรดน้ำ หัวใจของเรา ถ้าเราได้

หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ เราได้รู้จักดูแลรักษา เรารู้จักพรวนดินของมัน เวลามันมีสิ่งใดเกิดขึ้นในชีวิตมันจะตื่นตกใจไปขนาดไหน โอ้! พุทโธ โอ้! ตกใจ มันยังกลับมาคิดว่าหัวใจของตนเองได้ กลับมาดูแลหัวใจของตนเองได้ นี่ถ้ามันมีสติมีปัญญาขึ้นมา เห็นไหม

ไม่มีหรอก ไม่มีใครรักใคร่มากกว่าเราหรอก ตนเองรักตนมากที่สุด นี่รักที่สุด แต่ด้วยประเพณีวัฒนธรรมของเรา ด้วยการบ่มเพาะมา พ่อแม่ก็เป็นพระอรหันต์ของลูก เราก็กตัญญูกตเวทีก็นึกบุญคุณคุณของเรา คุณชาติตระกูลของเรา เรามีอะไรพึ่งพาอาศัยกัน

แต่ถึงที่สุดแล้วเกิด แก่ เจ็บ ตายก็เป็นเรื่องของส่วนบุคคลทั้งสิ้น เจ็บไข้ได้ป่วยก็เรื่องของส่วนบุคคลทั้งสิ้น แต่เราก็มีน้ำใจต่อกัน ถ้าเรามีน้ำใจต่อกันต่างๆ ขึ้นมา สังคมร่มเย็นเป็นสุขใจ นี่พูดถึงสังคมๆ

วันพระๆ วันพระผู้ประเสริฐ ประเสริฐจากใจของตน ประเสริฐจากความรู้สึกนึกคิดนี้ ถ้าประเสริฐจากความรู้สึกนึกคิดนี้ มันคิดจากภายใน คนเราเริ่มต้นเริ่มจากเจตนาที่ดี เจตนาที่ดี กระทำสิ่งใดเป็นที่ดีออกไป ถ้าที่ดีออกไป ก็เริ่มต้นจากโลกีย์ปัญญา เริ่มต้นจากโลก นี่เป็นเรื่องโลกๆ ทั้งนั้นนะ แต่ถ้าเรามีสติปัญญาแล้ว นี่เรื่องของโลก เราต้องวางโลกให้ได้ถึงจะเป็นธรรมวางโลกให้ได้ถึงจะเป็นธรรม

เวลาเราจะเป็นธรรมๆ เราทำความสงบของใจขึ้นมา ทำความสงบของใจเข้ามา เวลาไปวัดไปวาขึ้นมาจะเป็นพระอรหันต์ทั้งหมดใช่ไหม ชาวพุทธขึ้นมาต้องเป็นพระอรหันต์ทั้งหมดเลย หรือ ถ้ามันเป็นได้จริงๆ มันสุดยอด มันเป็นไปไม่ได้ มันเป็นไปไม่ได้หรอก

คูสิ ในทางเกษตรกรรม ในทางการเกษตรเขาคัดเลือกสายพันธุ์ คัดเลือกสายพันธุ์ของเขามาตลอด คัดเลือกสายพันธุ์แล้วถ้าไม่บำรุงรักษา สายพันธุ์มันกลายทั้งนั้นนะ มันเสียหายทั้งนั้นนะ

นี่ก็เหมือนกัน หัวใจของคน หัวใจของคนที่จะมีจริตนิสัยที่มีอำนาจวาสนาพยายามจะทำความสงบของใจเข้ามา เจาะเข้าไปสู่สังขารธรรมๆ มันต้องสร้างบุญวาสนามาขนาดไหน

ไม่ใช่ศัพท์เพเหระ เพราะมีศัพท์เพเหระ เพราะมีความเชื่อกันแบบนั้น ดูสังคมไทย สังคมไทยทุกคนจะโงมตีมาก บอก “พระพุทธศาสนาสอนให้คนเป็นคนดีๆ ทำไมสังคมเรามีแต่ ความเลวทราม สังคมเรามีแต่การเอาวัดเอาเปรียบ สังคมเรามันทำแต่แก่งแย่งกัน”

แล้วก็บอกว่า “มันเป็นเช่นนั้นเอง” เวลามันได้เปรียบนะ เวลามันได้เปรียบมันบอกเป็น เช่นนั้นเอง เวลามันเสียเปรียบนะมันไม่ยอม มันตีโพยตีพายเลย มันจะเอาชนะคะคานกันนะ

เวลาเป็นไป เวลามันพูด มันพูดไปเสริมกิเลสไป เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจะกิเลสเต็ม หัว แล้วก็อ้างธรรมะๆ อ้างธรรมะ ธรรมะนะ สัจธรรมมันสูงส่งมาก สูงส่งมาก

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมนะ ทาน ศีล ภาวนา อนุปปิพิกถา เวลาเทศน์สั่งสอนทั่วไปให้เขารู้จักเสียสละ ถ้าใครรู้จักเสียสละแล้วนะ ไม่มีความตระหนี่ถี่ เหนียวในหัวใจจนเกินไปนะ มันขาดบกพร่องสิ่งใดมันจะไม่ทุกขร้อนจนเกินไป คนเรานะ ไม่เคย เสียสละสิ่งใด แล้วมันก็ไม่เคยได้อะไร คนไม่เคยทำอะไรเลยก็จะไม่ได้รับอะไรตอบแทนทั้งสิ้น คนเรามันรู้จัก เห็นไหม

คุณสิ พ่อแม่รักลูกนี่เรื่องธรรมดาเลย แต่ก็เสียสละมาตั้งแต่อยู่ในท้อง ตั้งแต่ออกมาดูแล รักษามาทั้งสิ้น เวลาที่มันจะได้มา มันได้มาจากการที่เราให้ จากอ้อมกอด จากการทะนุถนอม แล้วจิตใจเขาอบอุ่นขึ้นมาเขาจะเป็นคนดีขึ้นมา

จากการทิ้งๆ ขว้างๆ จากการไม่ดูแลรักษา จากการให้มันโตขึ้นมาเอง ปากกัดตีนถีบ ขึ้นมา ถ้าเขามีเมตตาพันธุ์ที่ดี เขาได้สร้างสมบุญญาธิการมา เขาไม่เคยน้อยเนื้อต่ำใจในชีวิตของเขา

แต่คนจิตใจที่อ่อนแอ มันจะโทษเลย “สังคมรังแกเรา สังคมรังแกเรา พ่อแม่รังแกเรา ทุก คนรังแกเรา ทุกคนทำลายเราทั้งสิ้น”

มันไม่ได้คิดเลยว่าเวรกรรมที่พามันเกิดนั้นนะทำร้ายมัน เกรกรรมที่พามาเกิดนั้นนะ ทำไม่ไปเกิดเป็นลูกเศรษฐีล่ะ ทำไม่ไปเกิดเป็นลูกชายคนเดียวล่ะ ทำไม่ไปเกิดเป็นสัตว์ที่ ไกล่สุญพันธุ์ล่ะ

สัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์เขาถนอมรักษาอย่างดีเลยนะ อู๋ฮู! เขาดูแลอย่างมากเพราะมันใกล้สูญพันธุ์ เหลือตัวเดียวในโลก ถ้าตายแล้วมันจะสูญพันธุ์ อู๋ฮู! เขาดูแลรักษาอย่างดีเลย ทำไมไม่ไปเกิดอย่างนั้นนะ นี่ไง เพราะเวรกรรมมันพาเกิดไง ถ้าเวรกรรมพาเกิดเพราะการกระทำของเราทั้งสิ้น

แล้วบอกว่า จะต้องให้เป็นพระอรหันต์ทั้งหมดเลยใช่ไหม บวชแล้วต้องเป็นพระอรหันต์เลย ใครก็ต้องเป็นพระอรหันต์ทั้งสิ้น

เป้าหมายของเรามันอยู่ที่นั่นทั้งสิ้นนะ แต่ด้วย คุณิ คนเราไม่เคยใช้สอยสิ่งใดเลยไม่มีความสุขหรอก ไล่เดือนมันต้องอยู่ในดินทั้งสิ้น ไล่เดือนมันกินดิน แล้วอยู่ในใต้ดินทั้งนั้นนะ เวลาหมดอายุขัยขึ้นมามันตะเกียกตะกายขึ้นมาแห้งตาย

ไล่เดือนจะบำรุงรักษามันให้ไปอยู่บนโต๊ะอาหารโต๊ะจีน เอาโต๊ะจีนไปให้ไล่เดือนกิน ไล่เดือนต้องกินแบบนี้ ไล่เดือนมันไม่กินโต๊ะจีน ไล่เดือนมันจะกินดิน

นี่ก็เหมือนกัน ชีวิตที่ว่าต้องเป็นอย่างนั้นๆ มันมีอำนาจวาสนาขนาดนั้นหรือ มันรู้ถึงมรรคถึงผลหรือ มันรู้ถึงผลของความจริงหรือ มันไม่รู้จัก จิตใจมันไม่สนใจหรอก

ทางโลกนะ กามคุณ ๕ กามคุณ ๕ กามที่เป็นคุณ กามคุณ ๕ กามที่เป็นคุณมันอยู่ในศีลในสัจย์ มนุษย์ ในเมื่อมนุษย์เวลาเขาพูดถึงเรื่องกามราคะ ทางการแพทย์เขาบอกมันธรรมชาติของมนุษย์ มันเป็นธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต ถ้ามันเป็นธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตก็ต้องมีศีล ๕ ไม่ผิดคู่ครองของใคร เวลาศีล ๘ เขาเริ่มพรหมจรรย์แล้ว

ในเมื่อเป็นกามคุณ ๕ กามคุณเพื่อความสืบสายพันธุ์ เพื่อความเป็นอยู่ของโลก มันก็ต้องมีศีล ๕ คำว่า “มีศีล ๕” มีศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ ถ้ากามคุณ ๕ กามเป็นคุณ กามเป็นคุณมันก็เป็นเรื่องของโลกเขา ถ้าเรื่องของโลกเขา เวลาจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันเรื่องพรหมจรรย์

เวลาเรื่องพรหมจรรย์ พรหมจรรย์มันเป็นบาทฐาน มันเป็นบาทฐานของการประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลามันถือศีลๆ ศีล ๕ ศีล ๕ สิ้นกิเลสได้ไหม นางวิสาขาเป็นพระโสดาบันตั้งแต่อายุ ๗ ขวบ เขาอายุ ๗ ขวบเขายังเป็นเด็กน้อยอยู่เลย

นี่ไง เวลาเป็นไปมันเป็นไปด้วยอำนาจวาสนา มันเป็นไปด้วยการสร้างสมบุญญาธิการ มา เวลามันเป็น มันเป็นของมันโดยมรรค ผลไม้มันสุกเพราะมันแก่ สิ่งใดเวลาสุกเพราะผลไม้ มันมีของมัน มันต้องแก่ของมันไป

หัวใจของคน หัวใจของคนมันสร้างบุญญาธิการมา แล้วมันจะแก่ไปไหมล่ะ เวลาคนเรา เกิดมาแก่แต่่าชราภาพไป หัวใจมันเคยแก่ไหม หัวใจมันแก่เป็นหรือไม่ หัวใจมันไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตายของมัน มันมีอำนาจวาสนาของมันหรือไม่

ฉะนั้น ถ้ามีอำนาจวาสนาของมัน เห็นไหม นี่ไง ผลไม้เวลามันต้องสุกไปข้างหน้าแน่นอน มันต้องแก่ของมันไป แต่หัวใจล่ะ มันจะแก่อย่างนั้นหรือ มีอำนาจวาสนาขนาดไหนถ้าไม่มีมรรค ไม่มีผลมันเป็นไปไม่ได้ มันแถมหมดนะ แล้วมันแถมหมดไป นี่ไง “มันเป็นเช่นนั้นเอง” มันเป็นเช่นนั้นเป็นพระอรหันต์นะ นอนตื่นขึ้นมาเป็นพระอรหันต์นะ

นี่ไง เวลาจะต้องการให้ชาวพุทธทั้งหมดเป็นพระอรหันต์หรือ มันก็เป็นไปไม่ได้ มัน เป็นไปไม่ได้หรอก

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วทอดธุระเลย “จะสอนใครได้ หนอ จะสอนใครได้หนอ” ใครมันจะมีสติปัญญามากน้อยขนาดไหนที่มันจะรู้ได้ขนาดนี้

แต่ด้วยสหชาติ ด้วยการทำบุญกุศลขึ้นมา ด้วยการสร้างสมบุญญาธิการมา พระอรหันต์ แสนกับ คุณิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย การสร้างสม อย่างนั้นมา จิตใจเป็นหลักเป็นเกณฑ์นะ จิตใจของคนที่เป็นหลักเป็นเกณฑ์ไม่วอกแวกวอแว ไม่ อ่อนไหว

คนจะฝึกหัดภาวนามันต้องมีจิตใจที่เป็นหลักเป็นเกณฑ์ ไม่ใช่จิตใจที่อ่อนแอ จิตใจที่ดี โภยตีพาย จิตใจที่พยายามยกตนเทียบคนอื่น เห็นเขาทำความดี ฉันแน่กว่า เห็นเขาภาวนา ฉัน ภาวนาแน่กว่า เห็นเขาทำอะไร ฎแน่กว่าทั้งนั้นเลย แต่มันไม่เคยทำอะไรเลย มันไม่เคยทำอะไร เลย แต่มันบอกมันแน่กว่า มันยอดกว่า มันประเสริฐกว่า มันดีกว่า แล้วไร้สาระ

แต่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเรา หลวงตาท่านพูดประจำ ภาวนาให้ใคร เห็นไม่ได้ ถ้าใครเห็นภาวนามันไม่ศักดิ์สิทธิ์ มันไม่ขลัง

ท่านภาวนาท่านไปแอบอยู่ในป่าในเขา ครูบาอาจารย์ของเราท่านทำอะไรท่านปิดทองหลังพระทั้งนั้นนะ คำว่า “ปิดทองหลังพระ” ความดีคือความดีของเรา สัจจะก็เป็นสัจจะของเรา สติก็เป็นสติของเรา สมาธิก็เป็นสมาธิของเรา ถ้าปัญญาเกิดขึ้นมาก็เป็นมรรคของเรา แล้วมันมหัศจรรย์ขนาดไหนเก็บไว้ในหัวใจ

นี่ไง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “จะสอนใครได้หนอ จะสอนใครได้หนอ” แล้วบอกว่าจะให้มันเป็นๆ ฉะนั้น มันเป็นไปไม่ได้ พอมันเป็นไปไม่ได้ขึ้นมา จิตใจอ่อนแอ จิตใจเหลวไหล จิตใจไม่มีหลักไม่มีเกณฑ์ ศีลธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปากเปี้ยปากแฉะ หลวงตาท่านพูด นี่หมากัดกัน

มันเป็นมงคลชีวิตนะ ธรรมสภาจตุร อุตมมงคลมุตตม การสันทนาธรรมเป็นมงคลชีวิต เป็นสิ่งที่ประเสริฐ แต่มันต้องเป็นนักปราชญ์ เป็นผู้มีสติ ไม่เหยียดหยาม ไม่ดูถูกไม่ดูแคลน ให้โอกาสต่อกัน การสันทนาธรรมอย่างนั้นมันเป็นการประเสริฐ

ในปัจจุบันนี้หมากัดกันปากเปี้ยปากแฉะน้ำลายแตกฟอง อู้ฮู! เก่งมาก เก่งมาก...ไร้สาระ

สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการศึกษา โลกียปัญญา ปัญญาเกิดจากโลก นักวิทยาศาสตร์เกิดมาจากการศึกษา เกิดมาจากการทดสอบการค้นคว้า แล้วมันได้อะไรขึ้นมา ทุกข์ใหม่ หัวใจรู้จักใหม่ รู้จักใจแข็งหรือเปล่า รู้จักศีล สมาธิ ปัญญาหรือไม่ ใจมันเป็นธรรมหรือเปล่า...ไร้สาระ ไร้สาระมาก

แล้วครูบาอาจารย์ของเราเวลาท่านทำขึ้นมาของท่านเป็นความจริง สติก็เป็นสติของเรา ถ้ามีสติมันก็ไม่ไปโต้แย้งกับใคร ถ้ามีสมาธิเขารักษาหัวใจของเขา ถ้าเกิดภาวนามยปัญญาขึ้นมาหูตาพองหมดนะ โอ๊ย! ปัญญาอย่างนี้เอง ปัญญาที่เกิดจากการแยกแยะ ปัญญาเกิดจากการค้นคว้า ค้นคว้าในใจของตนนะ ไม่ค้นคว้าอย่างอื่น

จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เวลาค้นคว้าต้องค้นคว่าลงไปในจิต ค้นคว่าลงไปในใจของตน ถ้าใจของตน เห็นไหม

นี่ไง ผลไม้เวลาออกแล้วมันต้องแก่ เดี่ยวมันก็แก่ไปเอง เกิดขึ้นมาแล้วก็นอนจมอยู่นั่นแหละ
ภาวนาแล้วก็นอนกระดิกเท้า ตื่นขึ้นมาเป็นพระอรหันต์ มันต้องเป็นเอง บวชมาเป็นพระ บวช
มาแล้ว อู้ฮู! ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เดี่ยวมันก็ได้ เดี่ยวมันก็เป็นของมันเอง...เป็นไปไม่ได้

ในหัวใจดวงใดไม่มีมรรค ในดวงใจดวงนั้นไม่มีผล มันไม่เกิดศีล สมาธิ ปัญญาจากการ
ประพฤติปฏิบัติ มันจะเกิดมรรคผลขึ้นมา เป็นไปไม่ได้ มันไม่ใช่ผลไม้ที่เกิดแล้วมันจะแก่ไปเอง
คูสิ ผลไม้เก็บแล้วบ่มไว้มันต้องแก่ มันต้องสุก มันต้องหวาน มันต้องอร่อยไปเอง แล้วหัวใจให้
เป็นอย่างนั้น ไม่มีอยู่

นี่ไง วันนี้วันพระ ถ้าวันพระเรามีสติมีปัญญา เราศึกษาค้นคว้าของเราขึ้นมา เราจะปาก
กัดตีนถีบ เราจะทุกข์ยากขนาดไหน มันก็เป็นที่เราสร้างมา

จิตใจของเรามันมีคุณค่า แล้วเราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา
พระพุทธศาสนาสอนถึงศีล สมาธิ ปัญญา การเสียสละ การทำบุญกุศล การเสียสละทาน นี่มัน
เป็นระดับของทาน วัตถุทาน การเสียสละขึ้นมาก็เพื่ออำนาจวาสนาบารมี เพื่อวัฒนธรรม
ประเพณี เพื่อหัวใจที่เข้มแข็งขึ้นมา เวลาจริงๆ ขึ้นมาแล้วต้องลงสู่ทางจกรม ต้องลงสู่การนั่ง
สมาธิภาวนาทั้งสิ้น

มันต้องเกิดขึ้นเอง มันจะเกิดขึ้นเองโดยการที่มันเป็นไปเอง มันเป็นไปไม่ได้ เป็นไปไม่ได้
หรือ กิเลสในหัวใจมันกัดมันขวาง คนภาวนานี้รู้ คนภาวนานะ เวลามันสูงส่งมันดีขึ้นมา
แล้วถ้ามันไม่อุปปรกรรม ไม่สมุจเฉทปหาน เดี่ยวมันเสื่อมหมด

เวลาเสื่อมแล้วนะ แทบจะเอาหัวชนภูเขา ทุกข์ยากแสนยาก เวลาจิตเสื่อม เวลาความ
ทุกข์ความยาก ทุกข์ยากมาก

หลวงตาท่านถึงเน้นย้ำไว้ ใ้คนที่ว่าทุกข์ว่ายาก เอ็งยังไม่ได้ปฏิบัติ เอ็งยังไม่ได้สู้กับ
กิเลสเอ็ง เอ็งอย่าเพิ่งพูดว่าเอ็งทำงานหนัก เอ็งอย่าเพิ่งพูด งานทางโลกอย่าเพิ่งพูดว่ามันหนัก
หนาสาหัสสากรรจ์ ถ้าเอ็งยังไม่ได้เจอกิเลสของเอ็ง เอ็งยังไม่ชำระกิเลสของเอ็ง เอ็งยังไม่รู้จริง
หรือ

ถ้าวันไหนแข็งรู้จริงขึ้นมาแล้วแข็งจะเห็นว่า อ้อ! ผลของการปฏิบัติที่ว่าบวชมาแล้วสุขสบาย บวชมาแล้ว คู่ชู! มีแต่คนเชิดชูบูชา นั่นนะ แล้วแข็งจะรู้จักว่าการทำงานของนักปฏิบัติ การทำงานของการค้นคว้าหาจิตของตนมันจะทุกข์ยากขนาดไหน

ถ้ามันเป็นได้จริงนะ นี่พูดถึงว่าวันพระ ถ้าจิตใจของคนเข้มแข็ง จิตใจของคนมีสติปัญญา มันจะพยายามมีความเพียรชอบ มันพยายามมีความเพียร ความวิริยะ ความอดุทธาหะ มีการกระทำ มีการค้นคว้าเพื่อตน เพื่อหัวใจของตน เพื่อความสุขสงบระงับในจิตของตน เป็นผลเป็นบุญเป็นกุศล เป็นการกระทำของตน เป็นสมบัติของตน เอวัง